

18-sentabr,
chorshanba

38

(249)

#

HUQUQ

YURIDIK GAZETA

Ta'sischiilar:

O'zbekiston Respublikasi

Bosh prokuraturasi,

Toshkent shahar va

Toshkent viloyati

prokuraturalari,

«Qonun himoyasida» jurnali

Bosh muharrir:
Abdusolix

ABDURAZZOQOV

Tahrir hay'ati:

Mels Naimov,

Dilshod Islomov

(Bosh muharrir o'rinbosari),

Jahongir Sharofboyev

(mas'ul kotib),

Lola Shomurodova,

Muxtor Shodmonov.

Gazeta Davlat matbuot qo'mitasida №00150 raqam bilan ro'yxatga olingan.
Nashr ko'rsatkichi - 231, 232.

Manzil: Toshkent shahri, akademik Yahyo G'ulomov ko'chasi, 66-uy.

Telefon: 133-82-34.

Reklama va e'lonlar: 133-82-34

E-mail: huquq@infonet.uz

Tahririyatga kelgan qo'lyozma va suratlar egalarga qaytarilmaydi.
Mualliflarning fikrlari tahririyat fikridan farqlanishi mumkin. Gazetada bosilgan fakt va dalillar uchun muallif mas'ul.
Nashrimizdan ko'chirib bosilganda «Huquq»dan olinganligi ko'rsatilishi shart.
Tijorat ahamiyatiga molik materiallar ** belgisi ostida chop etiladi.

Gazeta tahririyat kompyuter bazasida terildi va sahifalandi.
«Huquq» original-maketi

Gazeta «Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi boshqaruvchisi o'zbekiston A-3 formatda chop etildi.
Korxona manzili: Toshkent shahri, Buyuk Turon ko'chasi, 41.

Buyurtma 7 - 3149

Nusxasi — 14.875

Gazeta haftanin choshonban kunlari chiqadi

Navbachi muharrir:

H. NISHONOV

Navbachi: F.MAMASHARIPOV

Sotuvda erkin narxda

1 2 3 4 5 6 7 8

Bosmaxonaga topshirish vaqti 20.00

Bosmaxonaga topshirildi 20.00

● 2002 йил — қарияларни қадрлаш йили

ҚАРИСИ БОР УЙ

Бугунги фаровон кунларга етишгунча кўпгина қийинчиликларни бошимиздан кечирдик. Урушнинг сўнгги йиллари ва тикланиш даврида колхозда шудгорма-шудгор хўкизи етакдик. Қопларга лавлаги жойлаб, эшак билан қанд заводида ташидик. Ишқилиб, ҳаёт сабримизни кўп синади. Ойнинг ўн беши қоронғу, ўн беши ёғуғ деганларидек, мана дорилмомон кунларга ҳам етишдик.

фойдаланиб, ўз дунёқарашларимни рисола тарзида нашрга тайёрламоқчиман.

Қушлар ҳам қўша учини хуш кўришади. Назаримда, янгангиз билан мен ҳаётда бир-биримиз учун яратилгандаймиз. Кичик бир масаладан тортиб, болалар тарбиясига фикрларимиз бир жойдан чиқиб келган.

«Сиз» сўзимиз бирор марта бўлса «сен»га боргани йўқ. Ардоғимизда икки қиз, бир ўғил ва ҳовли тўла набираларни вояга етказдик. Улар оиласидаги аҳилликда, бир-бирини авайлашларида ўз ёшлигимизни кўргандек шодланиб кетаман. Шундай кезларда инсон қалби учун меҳр ришталаридан-да қудратлироқ туйғу бўлмаса керак, деган ҳаётий ҳулосаларга келаман.

Иш фаолиятим давомида қарийб уч юзга яқин фуқаролик ва жинойт ишлари кўриб чиқилган судларда иштирок этиш жараёнида қонун билан бир қаторда фуқаролар ҳақ-хўқуқларини ҳимоя қилиш, адолатни сақлаб қолиш йўллариини излаганмиз. Халқ ва ҳақ ёнини олаётган

кезларимда шахсий манфаатдорлик ҳақида асло ўйламаганман.

Етмишга етсам-да, тетиклигимнинг яна бир боиси шуки, бирор лаҳза бўлса ҳам эл оқимидан ажралганим йўқ. Ҳар байрамда Республика Бош прокурори ва бошқа қатор тегишли идоралар раҳбарларидан табрик хатлари келиб турибди. Набираларим олдидаги масъулият ва ҳатто кичиккина гулзоримиздан олтирган ташвиш ва ҳаловатларим бахтимнинг тоабд эканлиги эмасми?

Мамлакатимизда қарияларни қадрлаш давлат сиёсати даражасига етганини кўриб ич-ичимдан қувониб кетаман. Илоҳим, ана шундай боқира қарашларимизга кўз тегмасин. Ер-қўкка ишонмай тарбия қилаётган ворис йигит-қизларимизга биз кўрмаган тугал бахтлар насиб этсин, юртимиз мустақиллиги абадий бўлсин, деяр ҳар тунг яратганга илтижолар қиламан.

Эшнӣёз РЎЗИЕВ
меҳнат фаҳрийси,
Нарпай тумани

● ПРОКУРОР НАЗОРАТИ

Маълумки, мамлакатимизда бошқа мулк шакллари қатори хусусий мулк ҳам дахлсиз ва давлат муҳофазасидадир. Бу республикаимизнинг Асосий Қонунидан аниқ ва равшан ифода қилиб берилган. Шу асосида хусусий мулкнинг, тадбиркорлик ҳамда кичик ва ўрта бизнес субъектларининг ривожланиши учун барча шароитлар яратилган. Тадбиркорларни қўллаб-қувватлаш, уларнинг имкониятларини янада кенгайтириш мақсадида янгидан-янги қонун ва фармонлар, фармойишлар қабул қилинмоқда.

Ҳеч кимга сир эмаски, бугунги кунда прокуратура органлари фақатгина ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш, жинойтчиликка қарши кураш билан шуғулланибгина қолмасдан, ислохотлар ривожига ҳам муносиб ҳисса қўшиб келмоқда.

Айниқса, жамиятнинг асосий қуввати бўлган тадбиркорлар манфаатини қўллаб-қувватлаш, кичик ва ўрта бизнес субъектлари манфаатини ҳимоя қилиш борасида муҳим ишларни амалга оширмоқда. Натижада, биргина 2001 йилнинг ўзида вилоят ҳўжалик судига тадбиркорлар, деҳқон-фермер ҳўжаликлари манфаатини кўзлаб 32 та даъво аризаси киритилиб, барчаси суд томонидан қаноатлантирилди.

Бу ишлар жорий йилда ҳам давом эттирилиб, олти ой мобайнида вилоят ҳўжалик судига 11 та даъво аризалари киритилди. Суд томонидан даъво талаблари қаноатлантирилиб, жавобгар корхоналардан 17 млн. сўмдан ошқ маблағни деҳқон-фермерлар фойдасига ундириш ҳақида ҳал қилув қарорлари чиқарилди.

ТАДБИРКОРЛАР
МАНФААТЛАРИНИ КЎЗЛАБ

Вилоят прокуратураси органлари тадбиркорлар, деҳқон-фермер ҳўжаликлари-нинг поймол этилган ҳуқуқ-манфаатларини тиклашга ҳам жиддий эътибор бериб келмоқда. Масалан, вилоят прокуратураси томонидан Чирчик, Янгийўл, Олмалик ва Ангрен шаҳар давлат солиқ инспекцияларида ўтказилган текширишларда 40 нафар тадбиркорга қонунга зид равишда маъмурий, иқтисодий жарималар қўлланилганлиги аниқланиб, ноқонуний солинган 940 минг сўм жарималар эгаларига қайтарилди.

Ўртачирчиқ тумани ҳокимлигининг мутасаддилари эса давлат рўйхатидан ўтказишга сураб мурожаат этган «Бунёд», «Зафар», «Чингиз» деҳқон-фермер ҳўжаликлари ҳамда бир неча хусусий

тегишли прокурорлик таъсир чоралари қўлланилди.

Ҳеч кимга сир эмаски, деҳқон-фермер ҳўжаликлари билан маҳаллий ҳокимликлар ва ҳўжаликлар ўртасида асосан ер майдонлари масаласида низолар келиб чиқмоқда. Томонлар бу масалада ҳам қонун доирасида иш юритсалар, шартнома шартларига амал қилсалар ҳеч қандай низога ўрин қолмас эди. Лекин аксарият ҳолларда маҳаллий раҳбарларнинг «ташаббус»лари билан чиқарилаётган қарор, фармойишлар тадбиркорлар, деҳқон-фермер ҳўжаликлари манфаатларига жиддий зарар етказмоқда.

Жумладан, Қуйичирчиқ тумани ҳокимининг 1992 йил 1 апрелдаги қарори билан «Балиқчи» жамоа ҳўжалиги ҳудудидан 2 гектар сугорила-

ворлигини таъминлаш бора-сида қуйи прокурорларнинг фаолияти устидан назорат ва талабчанлик кучайтирилмоқда. Ҳўжалик судларининг барча босқичларида ишлар кўрилишида корхоналарга зарар етказилишига сабабчи бўлган мансабдор шахсларга нисбатан мулкдор ва жинойт жавобгарлик чораларини кўришни амалга ошириш, даъво аризалари кўзгатишга асос бўлган ҳужжатларни талаб даражасида тайёрлаш, суд муҳокамасида иштирок этиш давомида низолар бўйича қонуний ва асосли ҳулоса бериш юзасидан чора тадбирлар бундан кейин ҳам кўрилаваради.

Н.ЭРГАШЕВ,
Ташкент вилояти прокурорининг
катта ёрдамчиси

● ХАБАР

ХОТИРЛАШ
МАРОСИМИ

11 сентябрь фожоаларига бир йил тўлди. Бир йил муқаддам террорчилар АҚШнинг Нью-Йорк ҳамда Вашингтон шаҳарларида даҳшатли портлашларни амалга оширган ва бу хунрезлик бир неча минг бегуноҳ инсоннинг ёстигини қуритган эди.

Ўтган ҳафта мамлакатимиз пойтахтида ҳам ўша машўум воқеалар қурбонларини хотирлашга бағишланган кеча ўтказилди. АҚШнинг Ўзбекистондаги элчихонаси томонидан ташкиллаштирилган тадбирда мамлакатимиз ҳўкумати аъзолари, дипломатик корпус вакиллари, маҳаллий ва хорижий ОАВ вакиллари иштирок этди. Тадбирни АҚШнинг мамлакатимиздаги фаваққолада ва мухтор элчиси Жон Хёрбет очди.

— Дунёнинг тўқсондан ортиқ мамлакатидан келган уч миңдан зиёд одамнинг умрига зомин бўлган бу хунрезлик экстремистлар томонидан амалга оширилган ва улар ўз олдига бизнинг мамлакатимизни, бизнинг турмуш тарзини йўқ қилиш ниятида эди, — деди, жумладан, элчи. — Бироқ бу билан террорчилар ўз оёғига болта урди. Негаки, биз ҳам ёвузликка қарши астойдил курашга тушдик ва террорчилар қарғас яширинмасин, уларни таъқиб қилишни давом эттираверамиз.

Маросимда Ўзбекистон АҚШнинг халқаро террорчиликка қарши бошлаган курашини биринчилардан бўлиб қўллаб-қувватлагани ва мамлакатимизнинг бу дадил қадами халқаро ҳамжамият томонидан миннатдорлик билан қарши олингани алоҳида таъкидланди.

Тадбирда Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири Абдулазиз Комилов сўзга чиқди.

Жамият тараққийотининг
хар бир босқичида
маълум ижтимоий, иқтисодий ва сиёсий муносабатлар қарор топади. Уларни ҳуқуқий жиҳатдан мустақамлайдиган, давлатнинг янада тараққий этишига ва ривожланишига хизмат қиладиган қонунлар чиқарилади. Уларнинг ўзлари ҳам битта пойдеворга, асосга эга бўлишлари лозим. Мана шу пойдевор, асос Асосий қонун — Конституциядир.

ЎЗБЕКИСТОН КОНСТИТУЦИЯСИНИНГ 10 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

конституциялардан фарқ қилади. Конституция айрим ижтимоий гуруҳ манфаати учун эмас, балки фуқаровий ва миллий тотувлик ифодаи сифатида жамият манфаатларига хизмат қиладиган, алоҳида юридик ҳусусиятларга эга бўлган ягона сиёсий-ҳуқуқий ҳужжатдир.

Конституцияга энг яхши таърифни, менимча, Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислоҳ Каримов берган. Узининг «Ўзбекистон — келажиги буюк давлат» номли асаридида у киши шундай деб ёзади: «Табиийки, ҳар қандай давлатнинг Конституцияси унда яшовчи халқ-

ғоясига кўра бутунлай янги ҳужжатдир. Унда коммунистик мафкура тўғрисида ҳам, синфийлик, партиявийлик тўғрисида ҳам сўз юритилмайди. Конституциямизда «дунёвий неъматларнинг энг улуғи инсондир», деган фикр илгари сурилган ва шунинг асосида «фуқаро-жамият-давлат» ўртасидаги ўзаро муносабатларнинг оқилона ҳуқуқий ечимини топишга ҳаракат қилинган.

Шўролар даврида Ўзбекистонда ҳам давлатга қарамлик ва унга ситиниш ҳолати ҳукм суради. Мамлакатнинг, унинг барча бой-

ципал қоидалари қамраб олинган. Кишилар ҳаёти, шахси ва эркинликлари дахлсиздир. «Инсон ва фуқароларнинг асосий ҳуқуқлари, эркинликлари ва бурчлари», деб номланган 2-бўлимда фуқаролик масалалари, кишиларнинг шахсий ҳуқуқ ва эркинликлари, сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий ҳуқуқлар, ушбу ҳуқуқлар ва эркинликларнинг кафолатлари ҳамда фуқароларнинг бурчлари батафсил ифода этилган. Бу ҳақда ҳурматли Президентимиз шундай деган эдилар:

«Эндиликда инсон, унинг ҳаёти, эрки, шаъни, қадр-қиммати ва ажралмас ҳуқуқ ҳамда эркинликлари мукаддас саналиб, улар давлат томонидан кафолатланади».

болаларни ва ота-оналарининг вазифасидан маҳрум бўлган болаларни боқиб, тарбиялаш ва ўқитиш таъминлайди» (64-модда). «Вояга етган меҳнатга лаёқатли фарзандлар ўз ота-оналари ҳақида ғам-хўрлик қилишга мажбурдирлар» (66-модда) сингари нормалар ўзбек халқининг бой ички маънавий дунёсини акс эттиради. Зеро, кексаларга, ота-онага, қариндош-уруғларга муруватли бўлиш, етимларнинг бошини силаш, фарзанд тарбияси ва соғлом авлод учун курашиш халқимизга хос савоат, бағрикенглик ва жонқуярлик инъикосидир.

Бундан ташқари, вояга етган, меҳнатга лаёқатли фарзандларнинг ўз ота-оналарига ғамхўрлик қилишга мажбурлиги соф ўзбекона шарқона фазилатдир. Ўта тараққий этган бўлишига қарамадан, Европа мамлакатлари конституцияларида бундай моддага кўзим тушмаган. Бундан ташқари, Конституциямизнинг ушбу моддаси Қўрьони қаримдаги «Ал-Исро сураси»нинг кексалик ёшига етган ота-онага яхшилик қилиш лозимлиги ҳусусида сўз юритилган 23-24-оятларига ҳамоханг экан. Она Ўзбекистонимиз ҳақида пана-пасткамларда турли фитнес-фасодларни тарқатиб юрган кимсалар Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ҳужжатлари, Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси, Халқаро ҳуқуқнинг барча эътироф этган қоидалари, шунингдек, бошқа ҳужжатларнинг умуминсоний, умуммаънавий қоидалари нафаси уфуриб турган Конституциямизни бир ўқиб кўрсалар бўлмай-дими?

Олтига бўлим, 26 та боб, 128 та моддадан иборат бўлган амалдаги Конституциямиз зўр сиёсий, ҳуқуқий ва халқаро аҳамиятга эга бўлган ҳужжатдир. У жаҳон майдоида янги мустақил давлат — Ўзбекистон давлати пайдо бўлгани ҳамда фаолият кўрсатаётганининг даракисидир.

Зеро, Конституциямиз давлатни давлат, миллатни миллат қиладиган қонунлар асосидир.

**И. КУДРЯВЦЕВ,
ТДЮИ ўқитувчиси**

МИЛЛАТНИ МИЛЛАТ ҚИЛАДИГАН ҚОНУНЛАР АСОСИ

нинг иродасини, руҳиятини, ижтимоий онги ва маданиятини акс эттиради. Конституция халқнинг сиёсий донолиги ва тафаккури маҳсулидир».

Маълумки, амалдаги Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 1992 йил 8 декабрда қабул қилинган. Ўқувчиларимизда «Бундан аввал ҳам Ўзбекистон Конституцияси бўлганми?» деган ҳақли савол турғилиши мумкин. Ҳа, бўлган. 1924 йилда гуёки, «мустақил, тенглар орасида тенг» Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси барпо этилиб, 1927 йилдан унинг биринчи Конституцияси ишлаб чиқилган эди. Аммо бу Конституция СССРнинг 1924 йилдаги Конституциясидан чиқилган чизикдан чиқмасдан ишлаб чиқилганлиги барчага маълум. ЎзССРнинг 1937 ва 1978 йиллардаги Конституциялари тўғрисида ҳам шу гапларни айтиш мумкин. Мустақил давлатимизнинг амалдаги Конституцияси эса ўзининг туб моҳияти, фалсафаси ва

ликларининг, мулкнинг эгаси давлат деб ҳисобланган. Давлат манфаатлари ва унинг хавфсизлиги биринчи галдаги вазифа ҳисобланарди. Шу масала бўйича ҳам амалдаги Конституциямизда туб бурилиш ясалган. Ҳозирги кунда «давлат органлари ва мансабдор шахслар жамият ва фуқаролар олдида масъулдирлар». Яъни илгаригидек халқ давлатга эмас, балки «давлат халқ иродасини ифода этиб, унинг манфаатларига хизмат қилади». (2-модда).

Барча фуқароларнинг қонун олдида тенглиги, Конституция ва унинг асосида қабул қилинган қонунлар устуворлигининг таъминлиши ҳуқуқий давлатнинг асосий белгисидир. Бундай давлатда барча жорий қонунлар ва норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар Конституция асосида ва унга мувофиқ равишда қабул қилинади.

Амалдаги Конституциямизда Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларациясининг деярли барча прин-

Амалдаги Конституциямиздаги «Хотин-қизлар ва эркеклар тенг ҳуқуқлидирлар» (46-модда), «Вояга етмаганлар, меҳнатга лаёқатсизлар ва ёлғиз кексаларнинг ҳуқуқлари давлат ҳимоясидадир» (45-модда), «Оналик ва болалик давлат томонидан ҳимоя қилинади» (65 модда), «Ота-оналар ўз фарзандларини вояга етгунларига қадар боқиб ва тарбиялашга мажбурдирлар. Давлат ва жамият етим

ТАДБИР

Маълумки, республика Вазирлар Маҳкамасининг «Вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссиялар фаолиятини такомиллаштириш ҳақида»ги қарорининг қабул қилинганга ҳам икки йил тўлмоқда. Ўтган давр ичида мазкур комиссия томонидан вояга етмаганлар ўртасида жиноятчилик ва ҳуқуқбузарлиқнинг олдини олиш борасида ибратли ишлар амалга оширилди.

Мазкур қарор ижроси ва уни ҳаётга татбиқ этиш мақсадида Наманган вилояти прокуратураси хайрли ишга қўл урди. Бундан икки ой муқаддам прокуратуранинг вояга етмаганлар ҳақидаги қонунлар ижроси устидан назорат қилиш гуруҳи вилоятнинг чекка қишлоқларидаги айрим мактабларда бўлиб, уларнинг аҳоли, янги ўқув йилига тайёргарлик даражаси билан танишган ва бу ҳақда ўз тақлифларини билдирган эди. Вилоят прокуратурасида бу тақлиф маълумланди ва «Таълим тўғрисида»ги Қонун ижроси бўйича прокурорлик назоратини янада кучайтириш юзасидан барча туман ва шаҳар прокурорларига кўшимча топшириқлар берилди. Ушбу топшириқда асосан ҳар бир туман ва шаҳардаги энг ноқор, янги ўқув йилига тайёргарликда оқсаётган биттадан мактаб танлаб олиниб, ўша ҳудуд прокурори оталиғига бириктирилди. Бундай мактаблар сони вилоятда ўн тўрттани ташкил этди.

— Янги ўқув йилининг бошла-

ниши мактабимизда жуда катта байрамга айланиб кетди. Шу кунги билим масканимизга туман ҳокими, прокурор, ҳомий ташкилотлар раҳбарлари таширф буюришди, — дейди Давлатобод туманидаги Бобур номи 54-ўрта мактаб директори Тўлқин Раҳимов. — Очиги, мактабимиз энг чекка ҳудудда жойлашгани учун ҳўжалик, ташкилот раҳбарлари, мутаассиди идоралар вакиллари бу ерга кам келишарди. Ҳар йили таъмирлаш ишларини ўқитувчилар кучи билан қўлимиздан келганича наридан-бери амалга оширардик. Маблағ йўқлиги тўғрисидаги ёпиқ спорт залимиз бир неча йилдан бўлиб таъмирланмай, қушларга уя бўлиб, фойдаланилмай ётарди. Бу йил мактабимизни туман прокурори оталиққа олган, таъмирлаш ишлари ва моддий техника базамизни мустақамлаш каби ғам-ташвишлардан халос бўлдик. Прокуратура ва туман ҳокимлиги таъаббуси билан ён-атрофимиздаги ташкилот, корхоналар, туман коммунал ҳўжалик бўлими ёрдам-

МАКТАБЛАР ПРОКУРАТУРА ОТАЛИФИДА

га келди. Улар ва тадбиркор ота-оналар ҳомийлигида хашар йўли билан мактабимиз қисқа фурсатда тўла таъмирдан чиқди. Спорт залимиз қайта таъмирланиб, спорт анжонлари билан жиҳозланди. Буларнинг ҳаммаси янги ўқув йилимиз учун совға бўлди. Ўқини ҳам кўтаринки руҳда бошладик.

Чортоқ, Янгиқўрғон, Норин, Учқўрғон туманларида бўлганимизда ҳам мана шундай илиқ дил сўзларини эшитдик.

— Вилоят халқ таълими бошқармаси, маҳаллий ҳокимликлар билан ҳамкорликда бошланган бу хайрли ишларимиз мактабларни жорий таъмирдан чиқариш ва моддий техника базасини мустақамлаш билан чегараланиб қолмади, — дейди вояга етмаганлар ҳақидаги қонунлар ижроси устидан назорат бўйича вилоят прокурорининг катта ёрдамчиси Раҳимжон Умаров. — Оталиғимиздаги

мактабларда таълим-тарбия ишлари бундан кейин ҳам прокурорлар назоратида бўлади. Хуллас, туман, шаҳар прокурорларига бириктирилган 14 та қўлоқ мактабнинг ҳаммасини бир-икки йил ичида намунали мактаблар қаторига олиб чиқамиз.

— Вазирлар Маҳкамаси томонидан мазкур қарорнинг қабул қилиниши халқ таълими тизими учун аини муддао бўлди, — дейди вилоят халқ таълими бошқармаси бошлиғи Дилшода Дадажонов. — Унда вояга етмаганларга таълим-тарбия бериш ва уларнинг ҳуқуқий онгини ошириш борасида бир қатор вазифалар белгиланган. Вилоят прокуратураси кўтарган бу таъаббус оммалаштиришга арзийди.

Туман ва шаҳар прокурорлари ўз оталиғига олган мактабларга тез-тез таширф буюришлари бу ердаги ўқитувчилар, умуман меҳнат жамоасининг масъулиятини

оширмоқда. Ҳозир бу билим масканларида оддий интизомдан тортиб таълим-тарбия ишларига ҳам намунали ташкил этилган.

Вилоятимизда бошланган бу таъаббусни Республика халқ таълими вазирлиғи қўллаб-қувватлаб, 14 та мактабнинг ҳар бирини юз комплектадан ўқув партаси ва стол, стуллар ҳамда биттадан компьютер билан таъминлади.

Юрбошимиз «Савоб ишни ҳар ким, ҳар кун қилиши керак», дея беҳиз таъкидламаган. Бундай хайрли ишларнинг келажакимиз бўлган ёш авлодларнинг бахт-саодати йўлида қилинаётгани эса икки ҳисса савобдир. Ўқордида Дилшода Дадажонов таъкидлаганидек, Наманган вилоятида бошланган бу таъаббус республикамизда кенг қўлоқ ёйса аини муддао бўларди. Боиси, бу хайрли ишлардан фақат фарзандларимиз наф кўради. Келажакимиз бўлган фарзандларимиз камоли учун хизмат қилиш эса пок ниятли ҳар бир инсон учун шарафдир.

**Абдухшам МАДАТОВ,
«Ҳуқуқ» мухбири**

ЭГРИ ДАРАХТНИНГ

Мамлакатимиз мустақилликка эришгач, бозор иқтисодиётини эркинлаштириш, хусусий тадбиркорликни ривожлантириш борасида талайгина имтиёзлар яратиб берилди. Шундай бўлишига қарамасдан нафси ҳақалак отган айрим нотанти ишбилармонларимиз бойиш йўлида белгилаб қўйилган қонунлар кўзини шамгалат қилишга уринишмоқда.

Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 6 майдаги «Жисмоний шахслар томонидан Ўзбекистон Республикаси ҳудудига товарлар олиб келинишини тартибга солиш тўғрисида»ги Қарори талаблари эса ўз фойдасига адашаётган ана шундай уқур «тадбиркорлар» фаолиятини тартибга солиш йўлидаги дадил бир қадамдир.

Бошқарма ва унинг туман (шаҳар) бўлиmlари ходимлари томонидан мазкур қарор ижросини таъминлаш борасида вилоят ҳудудидаги бир қанча катта бозорларда рейд ўтказилди.

Жумладан, Ҳўрт туманидаги «Янги бозор»да ўтказилган биргина текширув натижасида 15 та ҳуқуқбузарлик ҳолатлари аниқланди. Ушбу ҳуқуқбузарликлар натижасида жами 3519,1 минг сўмлик товарлар далилий ашё сифатида

олинган. Шундан 398,9 минг сўмлик кийим-кечак, 4,2 минг сўмлик консерва маҳсулотлари бўлса, 25,8 минг сўмлик дори-дармонлар, 3062,4 минг сўмлик гиламлар, 27,8 минг сўмлик тамаки маҳсулотлари ташкил этади.

Худди шунга ўхшаш ҳолатни Самарқанд шаҳридаги Сиеб бозорида ҳам учратиш мумкин. Текшириш чоғида жами 14 та ҳуқуқбузарликлар аниқланиб, шундан 3 ҳолатда жиноят иши, 11 ҳолатда маъмурий иш қўзғатилган. Аниқланган ҳуқуқбузарликлар жараёнида жами 8329,5 минг сўмлик тамаки, спиртли ичимликлар, кийим-кечаклар ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари далилий ашё сифатида олинган.

Шуни алоҳида қайд этиш лозимки, республикамизга жисмоний шахслар томонидан бир қанча сифати паст ва қалбаки товарлар ҳам олиб келинаётган. Бундай хатти-ҳаракатларнинг олдини олиш мақсадида чет давлатлардан, жумладан Хитойдан олиб келиш каналларини ўрганишга катта эътибор қаратишмоқда. Паст сифатли товарлар ички бозорларга асосан учинчи шахслар орқали киритилаётган.

Боғишмол тумани прокуратураси ҳузуридаги солиққа оид жиноятларга қарши курашиш бўшқармаси бошлигининг ўринбосари

шаҳар А.Икромов кўчасида жойлашган дўконда текшириш ўтказилганда хусусий тадбиркор Х.Боронов ҳужжатлари расмийлаштирилмаган, Қозғистонда ишлаб чиқарилган 45 халта «Золотой колос» навли уни 427 минг сўмга сотиб, назорат-касса машинасида чек уриб бермасдан, савдо қондаларини бузганлиги аниқланиб, товарлар далилий ашё сифатида олиб қўйилди. Х.Бороновга нисбатан ЖКнинг 189-моддаси 2-қисми билан жиноят иши қўзғатилиб, тергов ҳаракатлари олиб бориш учун Каттақўрғон тумани прокуратурасига юборилди.

Каттақўрғон шаҳар прокуратураси ҳузуридаги солиққа оид жиноятларга қарши курашиш бўлими ходимлари томонидан ўтказилган тадбирда фуқаро М.Аннаева ҳеч қандай ҳужжатларсиз Қозғистонда ишлаб чиқарилган 126 минг сўмлик 161 шиша спиртли ичимликларини сотиш учун шаҳардаги уйлاردан бирига тушираётганлиги аниқланиб, ичимликлар далилий ашё сифатида олиб қўйилган. Мазкур ҳолат юзасидан М.Аннаевага нисбатан ЖКнинг 186-1-моддаси 1-қисми билан жиноят иши қўзғатилди.

Ҳа, орамизда эл-юрт манфаатларини ўз манфаатларидан кам кўрмайдиган, қўлидан қалганча фойда келтириш орсусида яшаб келаётган тадбиркорларимиз кўпчилики ташкил этади. Аммо, эгри дарахтнинг сояси ҳам эгри бўлади деганларидек, толганини тақимиға уриб, бошқалар ташвиши билан ҳисоблашмайдиган нотанти тадбиркорлар ҳам борки, уларнинг бири икки бўлганини ким кўрибди?

Шундай экан, ҳам халққа, ҳам ҳаққа ўш келадиган ҳалол меҳнат билан ортирилган бойликнинг файзу баракасига не етсин, азизлар!

Баҳодир САЪДУЛЛАЕВ,
Самарқанд вилоят
прокуратураси ҳузуридаги
солиққа оид жиноятларга
қарши курашиш
бўшқармаси бошлигининг
ўринбосари

ИЧКИ БОЗОР МУҲОФАЗАСИ

ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИ КЎЗЛАЙДИ

Республика Вазирлар Маҳкамасининг «Жисмоний шахслар

томонидан Ўзбекистон Республикаси ҳудудига товарлар олиб

келинишини тартибга солиш тўғрисида»ги шу йил май ойида

қабул қилган қарори аввало мамлакат иқтисодиётининг ўсиши,

ишлаб чиқаришни кенгайтириш, янги ишчи ўринлари яратилиши-

ни кўзлайди. Ушбу қарорнинг мазмун-моҳиятини тушуниб

етмаган баъзи тадбиркорларнинг четдан маҳсулот келтиришга

тўсиқлар бўлаётгани ҳақидаги фикрлари ўринсиз.

Жумладан, келтирилаётган товарнинг божхона нархи харид нархидан, қолаверса, сотувга чиқарилган нархидан кескин фарқ қилади. Қарорга кўра, рўйхатдан ўтиб, экспорт-импорт операциясида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритган жисмоний шахс, яъни тадбиркор келтирилаётган озиқ-овқат маҳсулотига ҳисобланган бож нархининг 50 фоизини тўлаб, бошқа тегишли солиқларни тўлагандан кейин ҳам қамиди учдан бир баробар фойда кўради. Ноозиқ-овқат маҳсулотлари учун 90 фоиз бож тўлови ундирилгандан кейин ҳам шунча фойда кўради.

Вилоят прокуратураси солиқ, ички ишлар идоралари, ҳокимлик билан бирга Фарғона, Қўқон шаҳарлари ҳамда Охунбобоев тумани ҳудудига жойлашган саноат моллари бозорларида савдо-сотик билан машғул тадбиркорларни қарорнинг мазмун ва моҳияти, четдан келтирилган бож тўлови ва сертификатсиз товарларни сотиш ва сақлаш ҳолатлари бўйича қонунда белгиланган жазо чоралари билан таништириш борасида кенг қамровли ишларни олиб борди.

Огоҳлантиришларга қарамай, Фарғона шаҳри Деҳқон бозорида маргилонлик И.Норматов хорижда ишлаб чиқарилган 106 минг сўмлик сертификатсиз ҳўжалик молларини, Б.Осупов 152 минг сўмлик эрон велосипедларини сотаётганликлари аниқланиб, шаҳар прокуратураси томонидан маъмурий жавобгарликка тортилди. Вилоят прокуратураси томонидан шу йилнинг август ойи биринчи ярмига қадар 655 та қонунбузилиш ҳолатларини аниқланди. Шу асосда 13 та жиноят, 594 та маъмурий, 2 та интизомий жавобгарликка оид ишлар қўзғатилиб, 86 миллион сўмлик товарлар давлат фойдасига ўтказилди.

Ички кўзини билган тадбиркор тайёр маҳсулот эмас, балки ўша маҳсулотнинг технологиясини олиб келиб, чет элликдан қолишмайдиган товарлар ишлаб чиқариб, бозорда ўз ўрнини топади. Эртанги кунни эмас, фақат бугунни ўйлаган, қонун-қондани четлаб, хориждан сифатсиз мол келтириб пуллашга уринган «ишбилармон» ўзигагина эмас, жамият тараққиётига ҳам зарар етказиши.

Ёкубжон ЭРГАШЕВ,
Фарғона вилоят прокуратураси
умумий назорат бўлими
бошлигининг ўринбосари

ҚОНУНИЙЛИК — ФАОЛИЯТ МЕЗОНИ

Кичик ва ўрта бизнес, хусусий тадбиркорлик мамлакатда ишсизлик муаммосини ҳал этишда, аҳолининг турмуш даражасини яхшилашда, ички бозорни товарлар ва хизматлар билан тўлдиришда катта аҳамиятга эга. Шу сабабдан ҳам мамлакатимизда кичик ва ўрта бизнесни, хусусий тадбиркорликни ривожлантиришга жиддий эътибор қаратишмоқда.

лари зарур. Афсуски, қонунни четлаб ўтиб, хорижий мамлакатлардан сифатсиз, «усти ялтироқ, ичи қалтироқ» маҳсулотларни Ўзбекистонга келтириб, фалон нархда сотишга ҳаракат қилаётган, яъни, ҳам тошдан, ҳам тарозидан урмоқчи бўлаётганлар ҳам учраб турибди.

Ақмал Икромов тумани прокуратураси ходимлари Вазирлар Маҳкамасининг 154-қарори ижросини текшириш борасида бир қатор тадбирларни амалга оширдилар. Туман ҳудудида жойлашган «Карвон бозори»да фаолият юритаётган, импорт маҳсулотлар билан савдо қилувчи барча тадбиркорлар 154-қарорнинг мақсади, мазмунини ва моҳиятини билан таништирилдилар.

Уларга «Хусусий тадбиркорлар томонидан импорт маҳсулотларининг ҳисобини олиш ва савдо қилиш тартиби» тарқатилди. Бундан ташқари, туман прокуратураси, солиққа оид жиноятларга қарши кураш бўлими ва ДСИ ходимлари томонидан жорий йилнинг 10 август кунини 154-қарорга зид равишда фаолият кўрсатаётган тадбиркорлардан тўртта ҳолатда 1.582 минг сўмлик маҳсулот олиб қўйилди. Ўша кунни ўтказилган рейд натижасида Ўрикзор даҳасидаги «Қурилиш моллари бозори»да А. ҳеч қандай ҳужжатсиз Россияда ишлаб чиқарилган труба ва металл маҳсулотлар билан савдо қилаётганлиги аниқланди. Сифат сертификати ва

божхона юк баённомаси бўлмаган 5.103 минг сўмлик бу товарлар туман ДСИ томонидан олиб қўйилди ва «Тадбиркор курувчи» масъулияти чекланган жамиятга вақтинча сақлаш учун топширилди. «Фарҳод» бозорида ўтказилган рейдда фуқаро С. хорижда ишлаб чиқарилган атир-упалар ва кир ювиш воситалари билан савдо қилаётганлиги аниқланди. Ушбу товарларнинг сифат сертификатлари ва божхонадан ўтганлиги тўғрисида декларация бўлмаганлиги сабабли улар вақтинчалик, масала қонуний ҳал бўлгунга қадар олиб қўйилди.

Туман прокуратураси, солиққа оид жиноятларга қарши кураш бўлими ва ДСИ ходимлари томонидан 2 август кунини ДАН постида ўтказилган рейдда фуқаро Б. ўзига қарашли автоуловда акциз маркаси бўлмаган, умумий нархи 64.400 сўмлик 180 қути тамаки маҳсулотлари олиб кетаётганлиги аниқланди. Бу каби мисолларни қўлаб келтириш мумкин.

Энди қисқача таҳлил қилиб кўрайлик. Ҳукуматнинг 154-қарори 6 май кунини оммавий ахборот воситаларида эълон қилинган. Унинг 1 июндан бошлаб амал қилиши аниқ баён этилган. Шундай экан, икки йрим ойдан кейин ўтказилган текширишларда шунча қонунбузилиш ҳолатларини аниқланишини нима деб аташ мумкин?

Солиқ ва божларни ўз вақтида тўлаб, ички бозорни аҳолининг эҳтиёжига мос сифатли маҳсулотлар билан тўлдираман, деб қуюқ ваъдалар берган тадбиркорларга давлатимиз имкон борида ёрдам бериб турган бўлса-ю, уларнинг айтган раҳматлари шуми? Юқорида биз турли андишаларга бориб, рейдлар пайтида қилмишлари фош бўлиб қолган ҳамюртларимизнинг исмларини тўлиқ берамиз. Нега деганда, улар ҳам шу юртнинг фарзандлари, аммо Фарўд Фулом домла айтганларидек, «ўғригина болалари»... Биз адолатли демократик давлат қуриш йўлидан бораёмиз. Бундай давлатда қонун, қоида, тартиблар устувор бўлади. Агар улар шунини илгарироқ билганлариди, ҳозирги пайтда «амал қилсам қоидага, мол қоларди фойдага», деб афсусланиб юрмаган бўлармидилар.

Баҳриддин ТУРСУНОВ,
Ақмал Икромов тумани
прокуратураси
адлия маслаҳатчиси

Маълумки, 2002 йил 6 май кунини Вазирлар Маҳкамасининг «Жисмоний шахслар томонидан Ўзбекистон Республикаси ҳудудига товарлар олиб келинишини тартибга солиш тўғрисида»ги 154-қарори чиққан эди. Ушбу қарорнинг 1-бандига кўра, 2002 йил 1 июндан бошлаб тижорат фаолияти учун мўлжалланган товарлар олиб келувчи шахслар юридик шахс ташкил этмасдан экспорт-импорт операцияларини амалга ошириш ҳамда улгуржи ва чакана савдо қилиш ҳуқуқи билан яқка тартибдаги тадбиркор сифатида рўйхатдан ўтказилди. Жисмоний шахслар олиб келади-ган товарлардан қўшилган қиймат солиғи, божхона божлари ва йиғимлар ўрнига ягона божхона тўловини ундиришнинг соддалаштирилган тартиби жорий қилинди. Яқка тартибдаги тадбиркор сифатида рўйхатдан ўтказилган шахслар томонидан олиб келинган товарларнинг сотиш уларнинг Ўзбекистон ҳудудига олиб кирилганлигини ва ягона божхона тўлови тўланганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар мавжуд бўлганда амалга оширилади.

Ҳукуматимиз тадбиркорларнинг ишини енгиллаштириш, йўлдаги турли тўсиқларни олиб ташлаш борасида барча чораларни кўраётганлиги кўриниб турибди. Тадбиркорларга қўйилаётган талаб эса битта: улар қонуний йўл билан мамлакатга сифатли моллар келтириш-

«ХУҚУҚ» ПОЧТАСИДАН

мактублар

шикоятлар

жавоблар

«МАОШИМИЗ ТЎЛИҚ ТЎЛАНСИН»

«Хуқуқ», 2002 йил 17-сон

Қорақалпоғистон Республикаси прокуратураси томонидан фуқаролар Ж.Сапарбоев ва А.Сапариязовнинг аризаси бўйича текшириш ўтказилди.

Аниқланишича, аризачилар Ж.Сапарбаев ва А.Сапариязовлар Беруний туманидаги «У.Жуманиёв» 24-фермер хўжалигида умуман ишлаганмаган. Лекин Ж.Сапарбаевнинг турмуш ўртоғи Ш.Худайбергенова ҳамда А.Сапариязовнинг фарзандлари Азамат, Раҳат, Параҳат Сапариязовлар мазкур фермер хўжалигида ишлаб келганлар.

Юқорида айтиб ўтилган фермер хўжалиги ишчиларига ойлик иш ҳақлари тўлиқ тўланган. Лекин «У.Жуманиёв» деҳқон-фермер хўжаликлари уюшмасида жойлашган бу хўжалик раиси туман статистика бўлимига топширган ҳисоботида 2002 йил ҳосили учун 20 га. ерга пахта экиди деб кўрсатган бўлса-да, ҳақиқатда ушбу ернинг 0,5 га. ерига оқ жўҳори, 0,7 га. ерига кунгабоқар ва 1,2 га. ерига сабзавотлар экилгани аниқланди.

Бунинг натижасида фермер хўжалиги раиси У.Худойбергенов томонидан хўжалик бюджетига 513 минг сўм зарар етказилган ва текшириш даврида зарар қопланмаган.

Шу боис жиноят иш қўзғатилиб, ҳозирда тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда.

С.ИМАТОВ,

Қорақалпоғистон Республикаси прокуратураси ўринбосари, адлия маслаҳатчиси

ҚИДИРУВ ДАВОМ ЭТМОҚДА

Тахририятга мол ўғирларини ҳалигача топа олишмаётганликлари ҳақида Қасби тумани «Пахтакор» жамоа-ширкат хўжалигида яшовчи Т.Назаров, Ф.Пиримов, А.Муртазоевлар мурожаат қилишган эди. Яқинда ушбу шикоят юзасидан расмий жавоб олинди.

Қашқадарё вилоят прокуратураси томонидан ушбу масала ўрганиб чиқилди.

Аниқланишича, 2001 йилнинг 5 ноябрида фуқаролар Т.Назаровнинг 4 бош, худди шу кун А.Муртазоевнинг 9 бош, 26 ноябрда эса Ф.Пиримовнинг 7 бош қўйлари дала майдонидан ўғирланган.

Жабрланувчилар Қасби тумани ИИБга берган аризаларида ўғирлиқни тўрт нафар ҳамқилишқолари содир этганликларини кўрсатганлар. Лекин дастлабки тергов ҳаракатлари давомида уларнинг бу жиноятларини содир этганлиги ўз исботини топмаган. Жиноят ишлари терговчи устидан вилоят прокуратураси томонидан алоҳида назорат ўрнатилиб, тергов ҳаракатларини ташкиллаштириш учун Қасби тумани прокуратураси эъза кўрсатма юборилди. Қасби тумани ИИБга жиноятни фош этиш борасида кўрсатмалар берилган ва бу маълумотлар ҳақида ариза муаллифларга эъза равишда жавоб берилди.

Н.СУЛАЙМОНОВ,

Қашқадарё вилоят прокуратураси 1-ўринбосари, адлия маслаҳатчиси

ХУҚУҚЛАРИ ТУШУНТИРИЛДИ

Бўз туманидаги «Ўзбекистон» жамоа хўжалигида ишловчи бир гуруҳ фуқаролар тахририятга хат ёзиб, иш ҳақларини ўз вақтида ололмаётганликларини, маош ўрнига берилаётган кундалик ҳаётда маҳсулотлари эса талабга жавоб бермас даражада енгиллигидан шикоят қилишган эди.

Яқинда тахририят ариза юзасидан расмий жавоб олди.

«Ўзбекистон» ширкат хўжалигининг 3, 4, 11-бригадалари аъзоларининг хўжалик маъмурияти иш ҳақларини ўз вақтида бермаётганлиги ҳақида Бўз тумани прокуратураси эъза аризаси 2002 йил 15 июль кўни туман прокуратурасига келиб тушган ва ариза юзасидан текшириш ўтказилган.

Унда хўжаликнинг 87 нафар аъзосига 1.320.993 сўм миқдоридagi иш ҳақи берилмай келинаётганлиги аниқланиб, 2002 йил 7 август кўни туман прокуратураси томонидан хўжалик аъзоларининг манфаатини кўзлаб, фуқаролик ишлари бўйича Бўз туманлараро судига даъво аризалари киритилган.

Ўз вазифасига масъулиятсизлик билан қараган ширкат хўжалиги раиси С.Ёқубов ва бош ҳисобчи Х.Исроиловларга нисбатан МЖТКнинг 49-моддасига қўра маъмурий жавобгарликка оид иш қўзғатишган.

Бундан ташқари бундай қонунбузилиш ҳолатларининг олдини олиш ҳамда ширкат хўжалиги раиси С.Ёқубовни интизомий жазога тортиш масаласини ҳал этиш учун Бўз тумани ҳокими номига тақдирнома киритилган.

Тегишли натижалари ҳақида ариза муаллифларига маълум қилинди.

З.РУСТАМОВ,

Бўз тумани прокурори

БОЛАЛАР ҲАҚИГА ХИЁНАТ

«Хуқуқ», 2002 йил, 35-сон

Хатирчи тумани прокуратураси «Хуқуқ» газетасининг 2002 йил 21 август кўни 35-сонидa чоп этилган туман халқ таълими бўлимига қарашли болалар боғчаларидаги қонунбузилиш ҳолатлари юзасидан берилган «Болалар ҳақида хиёнат» мақоласи бўйича қўйидагиларни маълум қилади.

Жорий йилнинг апрель-май ойлари давомида туман халқ таълими бўлимига қарашли болалар боғчаларида болаларга берилаётган таълим-тарбия, яратилган шароитлар, болалар қатнови, озиқ-овқат маҳсулотларини меъёр даражасида ишлатишнинг аҳоли ўрганилганида, қонун бузилиши ҳолатларига йўл қўйилганлиги аниқланди.

Жумладан, фуқаро С. Қариев «Оқолтин» ширкат хўжалигида жойлашган 24-«Гуллола» болалар боғчасида хўжалик ишлари мудир лавозимида ишлаб келиб, жавобгарлигидаги озиқ-овқат маҳсулотларини шахсий манфаатларига ишлатиб, жами 117 минг сўм моддий зарар етказганлиги аниқланди. Унга нисбатан жиноят иши қўзғатилиб, суд томонидан тегишли жазо тайинланди.

Шунингдек, «Юлдузча» болалар боғчасида ҳам боғча мудираси Г. Нуриллаева жами бўлиб ходимларнинг 654 минг сўмлик иш ҳақларини ўз манфаати йўлида ишлатиб юборганлиги маълум бўлди.

Ушбу ҳолат юзасидан Г. Нуриллаевага нисбатан жиноий иш қўзғатилиб, қонуний чора кўрилди.

22-«Булбулча» болалар боғчасида қоровул бўлиб ишлаган Б. Юсупов эса моддий жавобгар шахс бўла туриб, узлаштириш ва растрата йўли билан туман халқ таълими бўлимига 243 минг сўм миқдорда моддий зарар етказган. Б. Юсупов қонуний жазосини олди.

Бундан ташқари ўтказилган текширишлар давомида бир қатор болалар боғчаларининг хўжалик ишлари мудирлари томонидан жавобгарликларидagi озиқ-овқат маҳсулотларидан камомадга йўл қўйганликлари аниқланиб, улар томонидан етказилган зарар тўлиқ ундирилди.

Текширишларда 15 нафар болалар боғчаларининг хўжалик ишлари мудирларига нисбатан маъмурий жавобгарлик тўғрисида ишлар қўзғатилиб, суд томонидан тегишли жарималар қўлланилди. 4 нафар хўжалик ишлари мудирини интизомий жавобгарликка тортилди. Қайд этиб ўтилган барча болалар боғчалари мудирлари ва хўжалик ишлари мудирлари қонун бузилишига йўл қўймасликлари ҳақида огоҳлантирилди.

Вояга етмаганларга оид қонунлар ижроси прокурор назоратига олинган бўлиб, ҳозирги кунда тегишли тартибда мутахассислар иштирокида халқ таълими бўлимида, мактабгача тарбия муассасаларида текшириш ишлари давом этмоқда.

С. САМАДОВ,

Хатирчи тумани прокурори

Ўзбекистон — келажак буюк давлат. Бу шунчаки гап эмас. Унинг замирида қанчалар маъно ётади... Аммо ўша буюк келажак ёшлар қўлида эканлиги ҳам бор гап. Шу нуқтаи назардан келиб чиқиб айтадиган бўлсак, бугуннинг талабаси умидли келажакнинг умидли вакилидир. Республикамызда энг кўп талабалар истиқомат қилувчи маскан «Ёшлик» талабалар шаҳарчаси ҳисобланади.

«Хуқуқ» газетасининг 2002 йил 7 август сонидa чоп этилган Б.Бекназаровнинг «Ёшлик»да нима гаплар?» номли мақоласини ўқидим. Ушбу шаҳарчада яшаган талаба сифатида тахририятингизга ўз мулоҳазаларимни ёзиб юбормоқдам.

Талаба халқи изланувчан ва интилувчан бўлади. Ўз олдига қўйган мақсад сари доимо ҳаракат қилади. Яхши билим олиш, танлаган соҳасининг етук мутахассиси бўлиб, халқи ва Ватани равақига ҳисса қўлиш унинг оразиси. Шу билан бирга талаба ўзи истиқомат қилаётган муҳит таъсирида бўлади.

«ЁШЛИК»ДА НИМА ГАПЛАР?»

«Хуқуқ», 2002 йил, 33-сон

Талаба ёшларнинг аксарият қисми спортга жудаая кизиқишади. Имкони борича спорт билан шуғулланишга ҳаракат қилишади. Аммо «Ёшлик»да яратилган шарт-шароит минглаб талабаларнинг талабини қондира олмайпти. Халқимиз орасида «соғ танда соғлом ақл» деган нақл бор. Спорт инсонларни бир-бирига яқин муносабатда, ўзаро меҳр-оқибатли бўлишга қўлайди. Шаҳарчадаги вазиятдан келиб чиқиб айтадиган бўлсак, маъмурий олдидa турган муҳим масалалардан бири ҳам талабалар ўртасида спортни кучайтириш ҳисобланади. Бу катта маблаг талаб қилмайди. Айтилик, ҳар бир ётоқхонада махсус хона ажратилиб, оддийгина жиҳозланган тринажёр зали ташкил қилинса мақсадга мувофиқ бўларди. Залдан ҳам болалар, ҳам қизлар фойдаланишлари мумкин. Шаҳарчага тегишли спорт майдонлари ҳам таъмирталаб

бўлиб, бу ҳам ҳамон эътибордан четда қолмоқда.

Талабанинг билим олишига моддий эҳтиёжнинг таъсири катта. Бўш вақтини фойдали ишга сарфлашни ким ҳам хохламайди дейсиз. Фақат бунинг учун имконий яратиб бериш зарур. Нафақат шаҳарчада, балки жойлардаги ташкилотлар ҳам талабаларга иш ўринлари ташкил қилса яхши бўларди. Бу талабага ҳам моддий жиҳатдан фойдали, ҳам институтда олаётган назарий билимларини амалиётда қўллаш имкониятини беради.

Муаммони фақатгина «Ёшлик» талабалар шаҳарчаси ҳокимияти зиммасига юклаб қўйиш тўғри эмас. Бунда ўзаро ҳамкорлиқни йўлга қўйиш лозим. Тўғри, муаммо ҳамма жойда топилмади. Гап хатоларни тўғрилаб, «салбий»дан «ижобий» ҳолатни кўпайтиришда.

Шаҳарчадаги салбий ҳолатларда талабаларнинг ҳам айби бор,

албатта. Маълумки, «Ёшлик»да республикамизнинг барча вилоятларидан келган талаба ёшлар истиқомат қилишади. Уларнинг дунёқараши, табиати турлича ва шунга яраша атрофдагилар билан муносабатда бўлади. Эндигина талабалар ҳаётига қадам қўйган ёшларнинг дунёқарашига мавжуд муҳит ўз таъсирини ўтказди. Талабалар ўртасидagi муносабатни ижобий томонга ўзгартириш, соғлом муҳитни юзага келтириш кўпгина муаммоларнинг ечими бўлиши мумкин.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсам, муаммо олдинда эсанкираб қолиш халқимизга хос одат эмас. Бизда бир ишни бошлашдан олдин маслаҳатлашиб, кенгашиб олиш азалдан одат тусига кириб қолган. Шундай экан, қандай муаммо бўлмасин, уни бар-тафат этиш учун барчамиз масъулимиз. Ҳар қандай ҳолатда ҳам бир-биримизга меҳр-оқибатда бўлайлик, азиз Ватандош.

Лутфулло ТУРСУНОВ,
журналист

Газетхон эътироси ДАЪВАТ

Ҳурматли қалами ўтқир, пок виждонли матбуотимиз фойдоилари! Баъзи бир қонунни, ўз ҳақ-хуқуқини билмайдиган кишилар «Хуқуқ» газетасини ўқиб фуқаролик манфаатларини ҳимоя қилишни ўргаништиради. Лоқайд раҳбарларнинг гайриқонуний ишлари юзасидан шикоят қилиб, топташмаётган хуқуқларини тикламоқдалар. Масалан, «Хуқуқ» муҳбири Қ.Жўра-назаровнинг ҳамда Қ.Аҳмадалиев, Н.Қосимов, Х.Ҳасанов каби юристларнинг хуқуққа оид мақолаларини ўқиб, беҳад шодман. Мен ҳар йили газетангизга обуна бўлиб, турли мавзудagi аниқлик ва ўзгаришлардан хабардор бўлиб бораман ва шу тўғрисида қонуний ҳуқуқимни ҳимоя қилишга қодирман. Мамлакатимизнинг ҳар бир фуқаросини «Хуқуқ»га обуна бўлишга даъват этаман.

Н.МУҲАММАДИЕВ,
Сурхондарё вилояти,
Музабот тумани

ЖУРНАЛИСТ СУРИШТИРУВИ

Кишлоғимизда чорак асрдан кўпроқ механизаторлик қилган Очилбой ака Хусанов деган содда, самимий инсон ашайди. Футбол билан хоккейнинг ашаддий ишқибози. Яқинда кишлоқдаги бир маъракада учратиб қолдим. «Омад қувончи» пул-буюм телелотереясида 760 минг сўм ютган экан. Ҳамкишлоқларимиз унга насиҳат қиларди. Бири бу пулларга тўртта сигир ол, деса, бошқаси яхши тугмачали телевизор ол, футбол билан хоккейни мазза қилиб кўрасан, дейди. Очилбой ака ҳам анойилардан эмас. «Пулни олсам, ўзим биламан», — деди. Агар ўша пулларни олса...

Охири менга дардини ёриб қолди:

— Икки марта Тошкентга бордим. Икки улоқнинг бошини едим (йўл харажатига демокчи). «Омад қувончи» раҳбарларига ҳайронман, нега одамларни овора қилишади. Ютқунчи бермайдиган бўлса, телелотереяда тўғриси айтсин. Пулларингни еб қўйганмиз, деб. Эртага Тошкентга жўнайман. Энг каттасининг олдида қираман. 300 км. йўлдан, тоғлар орасидаги Қоратош кишлоғидан келдим. Ўзинингизнинг ҳақингизни олиб қолинг-да, ютқунинг қолганини беринг. Пул жуда керак, «катта ака» дейман, — дейди Очилбой ака соддалик билан.

Билишимча, у киши ҳали ютуғини олмаган. Очилбой акага ўхшаган одамлар битта-иккита бўлганда эди, бу мавзунинг газетига олиб чиқиб, одамларнинг дардини дастурхон қилмаган бўлардиқ.

ЖИНОЯТ ИШИ КЎЗГАТИЛДИ.

Биз тергов ишларига аралашмаслик мақсадида бу мавзунинг шу ерда тўхтатиб, «Омад қувончи» пул-буюм телелотереяси идораси томон йўл олдиқ. Пойтахтимизнинг Мирзо Улугбек тумани, Устабоев кўчасидаги 10-йўлга бурилишини билан у томонга оқиб келаётган транспорт ва одамларни кўриб, олдинига ҳайрон бўласиз. Масаланинг моҳиятини билганингиздан сўнг «ха-а» деб қоласиз. Бу ерда ҳар қуни мамлакатимизнинг узоқ киш-лоқларидан, ҳатто қўшни давлатлардан келган фуқароларни учратишингиз мумкин. Эрталаб соат 10.00 да «Омад қувончи» идорасининг олди узоқ-яқиндан келган кишилар билан гавжум бўлади. Лекин биронта одамнинг ёнига яқинлаша олмайсиз. Асаблар чатоқ. Аламазда. Одамларни суҳбатга тортаман.

— Мен **Сирожиiddин Абраев**, Бухоро вилоятининг Олот туманидаги Р.Ботиров ширкат хўжалигиндан келдим. «Омад қувончи»нинг 62-тиражи 18-турида гилам билан дазмол ютган эдим. Бухородан икки

Соат 11.00 ларга яқин одамлар безовталаниб қолди. «Хўжайин келди», — деди кимдир. Ҳамма йўл бўшади. Машинадан бола кўтарган аёл тушди. Кейин билсак, у жамият раҳбари Нигина Самиева экан. Бино эшиги очилди. Ҳизмат гувоҳномасини кўрсатиб ичкарига кириб олдиқ. Бинонинг иккинчи қаватида бизни Н.Самиева кутиб олди. Ютқулар эгаларига нега берилмаётганининг сабабларини сўраймиз.

— Ҳақиқатан «Омад қувончи»нинг 60-тираждан кейинги ютқуларини эгаларига бера олмаганимиз. Қарзимиз бор, — дейди Н.Самиева.

— Қачон бу муаммо ҳал қилинади?

— Барча имкониятларимизни ишга солганмиз.

— Қандай имкониятлар бор?

— Сотувга берилган телелотерея билетларининг пулларини оламиз. Ютқуларни эгаларига берамиз.

Метро бекатларида, хибонлар-у бозорларда «Омад қувончи»нинг 73-тиражи сотилаётгани ҳақида сўрадим.

— Биз «На посту», «Ўзбекистон овози» газеталарига эълон бердик. 73-тиражни қайтариб олаёпамиз.

— Ютқулар берилмагандан сўнг халқни жалғитмасдан ўзТВдаги рекламаларни тўхтатиш керак эди-ку.

— Биз «Омад қувончи» учун ўзТВга 3 млн. сўм ўтказамиз. Бош-

ЧИ» ТЕЛЕЛОТЕРЕЯСИ КЎРСАТУВИНИНГ БОШЛОВЧИСИ:

— Эътирозлар ҳақли. Бухоролик бир уруш қатнашчиси ютуғини ололмаётгани ҳақида бизга мурожаат қилган эди. Мен шахсан «Омад қувончи» телелотереяси раҳбариятига бу ҳақда айтганман. Лекин ўша киши ютуғини олдимми-йўқми бундан беҳабарман. Бизнинг вазифамиз — кўрсатувни тайёрлаш. Кўрсатувларимизда кўп бор тақрирлаймиз: ютқу эгалари телелотереяга эмас, «Омад қувончи» пул-буюм телелотереяси маъмуриятига учрашишлари керак.

«Омад қувончи» кўрсатуви ижодий гуруҳ раҳбари Хушвақт Абдуллаев:

— «Омад қувончи» кўрсатуви учун «Қувасой воқеа» МЧЖ ўзТВга Марказий Банк курси бўйича минутага 85 АҚШ доллари миқдорига пул тўлайди. Битта кўрсатувга 3400 доллар. Биз шундан сўнг кўрсатувни дастурга киритамиз. Ҳақиқатан, улар охириги пайтларда ўзТВ касасасига нақд пул топширганидан хабарим бор. Бироқ ютқуларнинг берилмаётганига келсак, мен бунини «Ўзбекистон овози» газетасида (2002 йил 4 июнь) «Омад қувончи» азобидан... дод!» фельетони чиққандан сўнг билдим. ЎзТВ «Қувасой воқеа» МЧЖни ҳужалик судига берган. Улар биздан ҳам 20 млн. сўм қарз. Барча молиявий масалалар фирма маъмуриятининг зиммасида бўлиб, ютқуларни бериш-

ТАШВИШНИ ПУЛГА СОТИБ ОЛГАНЛАР

ЎКИ ХИСОБ РАҚАМИДА 6 СЎМ 20 ТИЙН (!) МАБЛАҒИ БЎЛГАН «ОМАД ҚУВОНЧИ» ПУЛ-БҮЮМ ТЕЛЕЛОТЕРЕЯСИ ЎЙИНИДАГИ СИРЛИ «ЎЙИН»ЛАР ҲАҚИДА

сўраймиз. Ва ўйинимиз иштирокчилари бизга ишониллари ва биз билан бирга бўлишларини сўраймиз.

Ушбу жавоб газетда эълон қилинганига 2 ойдан ошди. Лекин ҳеч бир ютқу эгаси ўз ютуғини олгани йўқ. Орозу орозулига қолаверди. Ҳақ-ҳуқуқини билган ютқу эгалар турли ташкилотларга шикоят ёзиб, сим қоқиб, адолатни қарор топтиришда ёрдам сўрай бошлади. Жумладан, «Қонун ҳимоясида» бирлашган таҳририятига ҳам шикоят хатлари келди, кўнгироклар бўлди.

Биз калаванинг учини топиш мақсадида барча шикоят хатларини тўплаб, Тошкент шаҳар прокуратурасига мурожаат қилдик. Шаҳар прокурорининг биринчи ўринбосари М.Мирзаев билан учрашдик ва у кишининг имзоси қўйилган расмий жавоб хат олдиқ. Унда шундай жумлалар бор:

«Омад қувончи» телелотереясининг 2002 йил 15 февраль кунини ўйнаган 53-тиражнинг 1-турида **М.Исмаиловнинг 0186191** сонли билетига чиққан 3.500.000 сўм, 2002 йил 5 апрелда ўйнаган 60-тиражнинг 2-турида **К.Ҳасимовнинг 4406858** сонли билетига чиққан 4.000.000 сўм ютқулар бизнинг текширув кўнимизга қадар берилмагани аниқланди. Шу билан биргаликда у ташкилотда бир қанча қонунбузарликлар аниқланди. Ушбу ҳолатлар юзасидан 2002 йил 10 июль кунини

мартга келдим. Бу ердагиларнинг «ўйин»ларини кўриб ҳайрон қолдим. Тошкентда еб-ичиш, меҳмонхона ҳақининг ўзи ҳам чўнтакни «ўйиб» юборади-ку.

— Ука, ютқу эмас, галва сотиб олган эканмиз. «Омад қувончи»нинг 66-тиражиди видеолеър ютиб олгандим, тўрт марта келдим. Бу ердаги раҳбарлар алдашдан нарига ўтмайди. Наҳотки, бу ташкилотнинг назорат қиладиган жой бўлма-са, — дейди ўртачирчилик **Нурсид Исроилов**.

— 500 минг сўм ютган эдик, — дейди тошкентлик **Абдулжон Ра-сулов**. — Ютқу учун 5-6 марта келдим. Ҳайронман, нега ютуғимизни бермапти?

Бинога киришининг иложи йўқ. Ичкарида одам бор, аммо улар эшикни ҳеч кимга очишмайди.

— Акажон, Андижондан Тошкентга иккинчи марта келишим. Озгина йўл эмас-ку. Наҳотки, «Омад қувончи» раҳбарлари одамларни тушунмаса. 65-тиражда 444.000 сўм ютгандик, — дейди **Одилжон Са-риков**. — Телелотереяда чиқиб телелотереяси сотилгунча ваъдани қуюқ қилишади. Ютсан, ютуғингни бермайди. Бу — номардик-ку.

Соқоли кўксига тушган отахон ёнига келиб ҳасрат қилиб қолди. — Ўғлим, Қаршидан 44.240 сўм пулни оламан деб тўрт марта келдим. Яна қирқ марта келсам керак-ов — дейди қашқадарёлик **Бўри Ҳамидов** кулиб. — Йўл харажати 50.000 дан ошиб кетди. Бунини ким тўлайди?

қасини билмайман.

Тўғриси, Нигина Самиевадан бирон жўяли жавоб ололмадик. У фақат бир сўзни тақрирлайди: «Биз ютқу эгаларидан қарзимизни узма-миз». Аммо, қачон?

Мирзо Улугбек тумани прокуратураси жамият фаолиятини ўрганганда, бу ташкилотнинг ҳисоб рақамиди 6 сўм 20 тийн маблағи борлигини аниқлашганди. Хулосани энди ўзингиз чиқаринг.

«Омад қувончи»нинг ҳовлисида чикишимиз биланок бир рус аёли (фамилиясини айтмади, исми Наташа экан) куйиниби гапириб қолди:

— Сиз таҳририятдан экансиз. Ҳойнаҳой журналист текшируви ўтказаетган бўлсангиз керак. Россиядаги «МММ» ва «Властелин»нинг ўйинларини эслайсизми? Улар қанчалаб россияликларнинг «қонини ичган» эди. «Омад қувончи»дан ҳам шунга ўхшаш «хид» анқияпти. Уларнинг ҳақиқий башарасини матбуотда фож қилиш керак. ЎзТВ раҳбариятига айтиб қўйинг. Нега фирибгарларнинг тегирмониға сув қўйишмоқда? Ахир халқ ТВга ишонади-ку. Така бўлсин — сўт берсин қабилида «қуруғи»дан олиб, рекламага зўр беришаварадими?

Булар алданганларнинг фикри. Эътирозлар ҳақли. Инкор қилиб бўлмайди.

Ўзбекистонда 25 миллиондан ортиқ аҳоли яшайди. Шу аҳолининг ками билан 2 миллион нафари (қўшни республика фуқароларини қўшмаганда) «Омад қувончи» телелотереясини 300 сўмга сотиб олган бўлса, тўпланган пул қанча бўлади? Демак, сиз ҳам шовиб қолдингиз. Бунини ҳисоблаш учун калкулятор керак бўлади. Агар ҳисоблаб чиққан бўлсангиз, шу пулларни яна 12 га қўпайтирасиз. Бу рақамларни келтиришимиздан мақсад, «Омад қувончи» раҳбарияти 60-тираждан 72-тиражга чиққан ютқуларни эгаларига бермаган.

Сонд Мухторов, «Омад қувон-

бермаслик ишига телелотереянинг ҳеч қандай алоқаси йўқ. Бу масала «Қувасой воқеа» МЧЖ ва Ўзтелерадиокомпания ўртасида имзоланган шартномада ҳам ўз аксини топган.

Хуллас, «Омад қувончи» пул-буюм телелотереясидаги маш-машалар юзасидан журналист текшируви ўтказаетганимизда «халқни алдашда айбим бор», деган биронта масъул шахсни учратмадик. Гуё ҳамма оппоқ, ҳамма айбсиз. «Айбдор»лар эса ютқу эгалари. Уларнинг дардини эшитадиган идора бор отангга, бор онангга қабилида иш юритмоқда.

Ҳақиқат савол тугилди: алданиб, моддий ва маънавий зарар қўриб, пойтахт қўчаларига сарсон-саргардон бўлиб юрган юзлаб фуқароларнинг ҳақ-ҳуқуқларини ким ҳимоя қилади?

ЎзТВда ҳар ярим соатда реклама бериб, ҳамманинг асабини ўйнатаётган пул-буюм телелотереяси раҳбарлари билан суҳбатлашсангиз сисётдан олади: «Давлат руҳсат берган», «Бюджетни тўлдираямиз», «Солигини тўлаёпамиз»...

Раҳмат! Бироқ, муҳтарам «Омад қувончи» мутасаддилари! Бу сизларга фуқароларни жалғитиш, уларни сарсон қилиш ҳуқуқини бермаслигини эслатиб қўймоқчимиз.

Зайниддин МАМАДАЛИЕВ,
«Хуқуқ» муҳбири

ТАҲРИРИЯТДАН:

«Омад қувончи» пул-буюм телелотереясини ўтказаетган «Қувасой воқеа» МЧЖ раҳбарияти устидан жиноят иши қўзғатилиб, тергов ҳаракатлари олиб борилмаётгани ҳақида юқорида айтилди. Ҳаллиқ сувдан кўтарилгач, бу мавзуга яна қайтамиз.

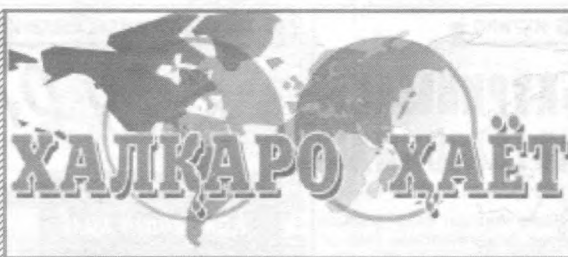
Шукурлар бўлсинки, миллий ақидаларимизда ўзаро иззат-ҳурмат, қўллаб-қувватлаш, одамгарчилик каби улуғланувчи ҳислатлар ҳали анқонинг уругига айланганича йўқ. Ёши катталарга эҳтиром, борини баҳам қўриш, йиқилганга мадад бўлиш ҳисси баркамол авлодларимиз онгига чуқур томир отаяпти. Яқинларни эслаб туриш ва ҳолидан хабар олиш, энг аввало, ўзбек миллатига хос самимийликдир. Ахир бутун бошли йилнинг «Қарияларни қадрлаш йили» дея эълон қилиниши ана шундай эъозли туйғулур меваси эмасми?

Шундайликка шундай. Бирок, соф туйғуларимизга доғ тушуриб, текин тушса, кафанлики ҳам бағрига тортадиган кам-фаҳм ношудлар ҳали-ҳамон орамизда учраб туриши... Ушбу сатрларни ўқиб: «Ол-а, кафанлик фақат марҳумларгагина керак-ку. Шундай замонда қайси бир тирик жоннинг ишки кафанликка тушаркан?» деб юборишингиз турган гап. Очигини айтсак, одатларимизга етти ёт бўлган, вужудларда ороҳазарни уйғотувчи бундай пасткашликлар оддий фуқаролар томонидан эмас, оёғи масъул раҳбарлик узангисига бўлган, еб ҳам, ялаб ҳам тўймаган баъзи раҳбар ходимлар қўли билан бажарилаётгани кишини ташвишга солади.

● ФЕЛЬЕТОН ЎРНИДА

нот бўлимида пенсия ва нафақа олувчиларнинг рўйхатини назорат қилиш ишлари ҳам етарли даражада олиб борилмаган. Жумладан, туман ФХДБ бўлими маълумотларига кўра, жорий йилнинг ўтган даврида туман бўйича 368 киши вафот этган бўлса, шундан ижтимоий таъминот бўлими рўйхатидан 272 нафаригина чиқарилган, холос. Ё алҳазар, расман берилмаган маълумотларда ҳам, тириklar ва марҳумлар ўртасидаги фарқ 1 эмас, 10 эмас — 96 нафар бўлиши мумкинми? Нафсига эрк берган нопок шахслар ҳеч бўлмаганда, марҳумларни тинч қўйишса, яхши бўлар эди.

Каттақўрғон шаҳар ижтимоий таъминот бўлими масъул ходимлари 2001 йил ва жорий йилнинг ўтган даври мобайнида жами 182616 сўм қийматидagi бир марталик дафн маросими (яъни кафанлик) нафақаларини ҳужжатлар

АФГОНИСТОН:

МУАММОЛАР ЕЧИМИГА ЙЎЛ

20 йилдан ортиқ давом этган фуқаролар уруши мамлакатдаги ижтимоий-иқтисодий аҳволини бир неча ўн йиллар ортга суриб юборди. Ана шу жиҳатдан ҳам бугунги кунда мамлакат ўз хавфсизлигини таъминлаш учун халқро ҳамжамиятнинг тинчликпарвар кучларидан фойдаланмоқда. АҚШ ва унга иттифоқчи ҳарбийлар томонидан мамлакатда жойлашган террорчи гуруҳлар базаларига берилган қаҳшатқич зарбалардан кейин ҳам мамлакатдаги сиёсий вазият изга тушмаяпти. Яқинда бош вазир Ҳамид Карзайга нисбатан уюштирилган суиқасд мамлакатда ҳамон сиёсий танглик ҳукми сураётганини яққол намоён этди. Афғонистоннинг у ёки бу ҳудудда сидир этилаётган қўпоровчиликлар ҳукумат учун кураш энди ташқи кучлар эмас, балки Афғонистондаги ички сиёсий гуруҳлар ўртасида кечаётганини кўрсатапти. Мамлакатдаги гуруҳлар ҳамон мақсадсиз бир-бирга қарама-қарши гоғлар билан майдонга тушмоқда. Шу йилнинг феврал ойида Ҳамид Карзай ВВС муҳбирга берган интервьюсида мамлакатдаги асосий муаммо хавфсизлик масаласи эканини таъкидлаган эди. Унинг фикрига кўра, Афғонистонда халқро тинчликпарвар кучларининг сонини кўпайтириш лозим. Аммо, шу билан бирга миллий армияни шакллантириш, уни босқичма-босқич замонавий ҳарбий техникалар билан таъминлаш масаласи ҳам ўта долзарб вазифалардан бири бўлиб қолмоқда.

Фуқаролар уруши даврида мамлакатда тўпланиб қолган қурол яроғ ҳам хавфсизлик масаласида бир мунча муаммо ларни келтириб чиқармоқда. Афғонистон ҳукуматининг бу борадаги ҳаракати дастлаб ачча самара берган бўлса-да, аммо бу жараён секинлик билан амалга ошмоқда. Афғонистоннинг қўллаб аҳолиси қўлида энг замонавий қурол-яроғлар мавжудлиги эътироф этилапти. Бугун мамлакат ҳукумати бу муаммони ўзил-кесил ҳал этмасдан туриб тинчликка қаратилган барча тадбирлар бесама кетишини ўз мурожаатларида бот-бот тилга олмақда. Шундай экан биринчи навбатда аҳолидан қуролларни йиғиб олишни тезлаштириш даркор.

Афғонистон муаммоларига бағишлаб Японияда бўлиб ўтган халқаро анжуманда дунё ҳамжамиятининг бу давлатга қўсатилган молиявий ёрдам масалалари доғор мамлакат томонидан қилиниб олинган эди. Бирок, халқаро молиявий донорлар томонидан мамлакат хавфсизлигини таъминлашга ҳамда иқтисодиётини ривожлантиришга ваъда қилинган пуллар қаердадир тўхтаб қолганини ҳукумат расмийлари томонидан эътироф этилмоқда. Ётиб келаётган маблағлар эса денгиздан бир томчи.

Афғонистонда шундай вазият бўлиб туришига қарамай, толиблар тузуми вақтида мамлакатни тарқ этган қочқонларнинг ақсарияти секинлик билан бўлса-да, ўз ватанларига қайтмоқда. Таъкидлаб ўтиш жоизки, сўнгги йилларда хорижий давлатларда қўним топган афғон муҳожирларининг сони кескин қўлайиб кетган эди. Масалан, Америка Қўшма Штатларини олайлик. 1997 йилга қадар АҚШга бирорта ҳам афғон бошлана сўраб қирмаган. 1998 йили эса 88 та афғон фуқароси Қўшма Штатларда доимий яшаш ҳуқуқини қўлга киритган бўлса, 1999 йилда уларнинг сони 364 тага етди. 2000 йил эса 1710 афғон АҚШ гринкартларига эга бўлди. 2001 йил мамлакатдаги афғон муҳожирларининг сони икки баробар қўлайиб 2964 га етди. Бу — расмий кўрсаткичлар холос, аслида-чи? АҚШ давлат департаменти маълумотига кўра, бугунга келиб, Афғонистонда рўй берган урушлардан беэиб, мамлакатни Покистон ва Эрон орқали тарқ этган 1 миллион 700 минг нафар афғон фуқаролари қаердадир эмас, балки Америка ва унга қўшни мамлакатлардан паноҳ топган. Қўпчилик муҳожирлар АҚШнинг Калифорния, Виржиния, Техас, Флорида, Нью-Йорк, Массачусетс, Аризона, Жоржия, Айдахо, Вашингтон ва Миссури штатларида яшамоқда. Айни шу штатларда Яқин Шарқдан ҳам муҳожирлар қўп. Шунга қарамай, юрт соғинчи, узок йиллик айрилиқ афғонларни ўз ватанларига бўлган меҳрини янада оширмоқда.

Афғонистондаги иқтисодий вазиятга ҳам назар ташласак. Мамлакат иқтисодий ҳаритасида ҳар йили Афғонистон 1,5-2 миллион дона қоракўп териси, 400-500 минг квадрат метр турли хил гиламлар, пахта, жуң, гўшт ва ҳўл мевалар экспорт қилиши ўз аксини топган. 85 фоиз аҳоли қишлоқ ҳўжалиги орқали кўн кечиради. Бирок, узок йиллик иқтисодий таназзул ер эгалари ва деҳқонлар ўртасидаги муносабатларга янгича қараш олиб қирмапти. Бугун ҳам қўллаб афғон деҳқонлари фақатгина кўнлик овқат учун ишламоқда. Афғонистоннинг табиий ресурсларига келсак, бу ерда қўнматбаҳо тошлар қонларидан тортиб темир рудасигача бор. Шунингдек, аввалроқ геологлар томонидан мамлакатнинг шимолӣ қудудларида табиий газнинг беҳисоб бойликлари аниқланган, кам бўлсада нефть қонлари ҳам мавжудлиги айтилмоқда. Жанубий қудудларда мис ва уран қонлари борлиги аниқланган. Халқаро ҳамжамиятнинг Афғонистон иқтисодиётини тиклашга қаратилган дастурларида ана шу қонларни ҳамкорликда ўзлаштириш ҳам кўзда тутилган. Мамлакат иқтисодиётини таназзулдан олиб чиқишдаги энг оғир юк фақат ва фақат афғон халқининг гарданиди эканлигини бугун мамлакатдаги қўллаб фуқаролар чуқур англаб етган. Ана шу жиҳатдан ҳам энди мамлакатда ўзаро сиёсий нифоқларга барҳам бериб тинчлик ва мамлакатнинг истикболли режалари устида бош қотириш мамлакат учун ўтиш даврида ўзига хос истикбол яратиш эътиборлидир. Шунинг учун ҳам бугунги Афғонистон ўз йўли ва тараққиёт режасини эски тузум сиёсатидан холи, очик ва тинчлик йўли эканлигини таъкидламоқда.

Дилмурод ЭШМУРОДОВ,
шарҳловчи

КАФАНЛИККА КЎЗ ТИККАНЛАР

Яқинда вилоят прокуратураси томонидан 2002 йил 2-йрим йилликнинг режасига мувофиқ вилоят молия, меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш бошқармалари, почта ва телекоммуникация, «Ўзкоммунхизмат» агентликлари, халқ банки тизимлари, маҳаллий ҳокимликлар ҳамда ўзини-ўзи бошқариш органларида Вазирлар Маҳкамасининг жорий йил 24 январдаги 30-сонли «Қарияларни қадрлаш йили давлат дастури тўғрисида»-ги қарори талабларининг ижроси юзасидан текшириш ўтказилди. Натижалар шунини кўрсатдики, бу эзгу ҳаракатдан бирор жамоа ёхуд фуқаро четда қолгани йўқ. Кексалар ва кам таъминланган фуқароларга мансуб ногиронлар, ўзгалар парварисига муҳтож бўлган яққа-ёнгиз нафақахўрларга турли жабҳаларда муруват кўрсатиб келинаётир. Фақатгина жорий йилнинг 1-ярмида вилоятда 292 минг нафар ишламайдиган ва 102 минг нафар ишлайдиган нафақахўрларга 20 миллиард сўмга яқин нафақа пуллари тарқатилган. 84 минг киши стационар ва амбулатория шариоатида ёхуд шикатҳоларда даволанишган. Шулар сирасига яна доримон таъминоти, транспортдан бепул фойдаланиш, қўп тармоқли маиший хизмат турлари каби ўнлаб яратилаётган имкониятларни қайд этиш мумкин. Аммо, ютуқларга соя солиб қолаётган айрим муаммолар хусусида кескин фикр айтиш пайти келганга ўхшайди. Гап шундаки, чор атрофда сарҳатли кўллар эзгулик йўлида бир-лашаётган бир даврда, мазкур ишларга бевоcита бош-қош бўлиши лозим бўлган почта-алоқа бўлимлари, ижтимоий таъминот бошқармаси ва бўлимларининг айрим масъул мансабдор шахслари ўз хизмат вазифаларига бепи-сандлик билан ёндошиб, қарияларга берилиши лозим бўлган пулларни талон-торож қилиб келишаётир.

Биргина Пастдаргом туманини оладиган бўлсак, «Жума» почта шўъбаси алоқа бўлими ва ижтимоий таъминот бўлими ходимлари олдиндан ўзаро жиноий тил бириктиришиб, қариялар учун ажратилган жуда қўп миқдордаги, аниқроғи, 45 млн 246 минг сўм пул маблағларини ўзлаштириб юбор-

ганлар. (Шундан тергов давомида 21 млн. сўмлик маблағлар айбдор шахслардан ундирилган). Санчиқул — 010 алоқа бўлими бошлиғи А.Ортиқов ҳужжатларни сохталаштириш йўли билан 2001 йил октябр, ноябрь, декабрь ойларида жами 90 ҳолатда 3.645.828 сўм нафақа пуллари ҳужжатлар ва тўлов топшириқномаларини сохталаштириш йўли билан ўзлаштирган.

Шунга ўхшаш талон-торож ҳолатлари Сиеб, Темирйўл, Оқдарё, Булунғур, Жомбой ва Ургут туманларида ҳам аниқланиб, ЖКнинг тегишли моддаларига асосан жиноят ишлари кўзгатирилган.

Хусусан, Пастдаргом тумани меҳнат ва бандлик бўлими бошлиғи Н.Тошбоев томонидан 2001-2002 йиллар давомида тегишли тартибда рўйхатдан ўтмаган ва ишсизлик мақомига эга бўлмаган Б.Қурбонов, Д.Хамраев, Н.Мавлонов сингари жами 18 нафар шахсларга ишсизлик мақоми берилгани ва ишсизлик рўйхатида туришлари тўғрисидаги сохта маълумотлар бериб, 371 минг 512 сўмлик нафақа тайинланишига ва бу билан давлат манфаатларига зарар етказилишига сабаб бўлган. Бунга айнан бандлик бўлими мансабдор шахслари сабабчи эканлигига нима дейсиз?

Сиеб тумани ижтимоий таъми-

ва тўлов топшириқномаларини сохталаштириш йўли билан ўзлаштириб юборган. Наҳотки, бообўр раҳбарларнинг қўни наҳотсиз ажратма матолар пулига қараб қолган бўлса?

Вилоят прокуратураси томонидан Вазирлар Маҳкамасининг «Қарияларни қадрлаш йили давлат дастури тўғрисида»-ги қарори талабларининг ижроси юзасидан аниқланган қонун бузилиши ҳолатларини бартараф этиш мақсадида тегишли қорхона ва ташкилотлар раҳбарларига тақдиминомалар киритилган. 20 нафар шахс прокурор томонидан расман огоҳлантирилди. 96 нафар шахс интимиомий, 53 нафари эса маъмурий жавобгарликка тортилди. Қўпол қонун бузилиши ҳолатлари юзасидан 44 та жиноий иш кўзгатилиб, судларга 32 та 15 млн. сўмлик даъво аризалари киритилган.

Ҳужжатларни сохталаштириш, умид тикаётган соддадил кексаларининг кўзаларини шамғалат қилиш, ҳарқалай, осон бўлса оsonдир. Бирок, яхши-ёмон ишларини мизни сабобию узоли яратганга оғир равшан эмасми?

Ақбар АЗИЗОВ,
Самарқанд вилоят прокурори
ўринбосари, адлия катта
маслаҳатчиси
Мансур АЛОВУДИНОВ,
«Хуқуқ» муҳбири

● НУГОҲ

Тунги Япония

● ИХТИРО

«КҮРИНМАС»
АВТОМОБИЛЬ

Rocky Mountain Radar фирмаси ўзининг янги ускунасини, яъни автомобильнингизни ҳар қандай электрон аниқлагич асбоблардан ҳимоя қилиш хусусиятига эга бўлган асбоб яратганлигини эълон қилди.

Гап нима ҳақида кетаётганлигини «уқур» ҳайдовчиларимиз тезда илғаб олган бўлсалар керак. Гап ҳудди ўша ўзимиз билган тезликни кўрсатувчи асбоб — радар ҳақида кетмоқда.

Агарда сиз ўз автомобилнингизга фирма тавсия этаётган мазкур ускунани ўрнатсангиз, ҳеч қандай радар сизга ҳаф соломлайди.

Ишлаб чиқарувчиларнинг таъкидлашича, сиз ўша ускунани сотиб олиб, машинанингизга ўрнатганингиздан кейин ҳам тезликни оширганингизни пайқаб қолишса, фирма ҳар қандай микродоғди компенсацияни тўлашга рози.

Усқунанинг ишлаш принципи қуйидагича:

АҚШда ишлатиладиган полиция радар тезликини ўлчашни секундида 5-10 мартагача амалга оширади. Phazer асбоби автомобилнинг соатига 30 км. тезлик билан ҳаракатланаётганлиги тўғрисида сигнал жўнатади. Кейин эса автомобиль соатига 500 км. тезликда ҳаракатланаётганлиги тўғрисида иккинчи сигнални жўнатади. Полиция радарни умуман тезликни аниқлашга лаёқатсиз бўлиб қолади. Натигада радар ҳеч қандай тезликни кўрсатмайди. Бамисоли сизнинг автомобилнингиз йўлда мавжуд эмасдек ҳолат юзга келади, яъни сизнинг автомобилнингиз «кўринмас» автомобилга айланади.

● ҲАМКАСБ ИЖОДИГА ЧИЗГИЛАР

ҚАТРАДАГИ
УЛКАН
ҚАЛБ

Сизни севдим одамлар ва лек
Эвасига дунё керакмас.
Саломимга олингу алик,
Сўнг самимий кулиб қўйинг, бас.
Бу самимий мисраларни ҳам-
касбимиз Довуд Маъдиевнинг «Қатрадаги қалб» китобидан келтирдим. Аввало, муаллифини барча ҳамкасбларимиз номидан илк китоби билан чин қалбдан табриклайман.

Одатда, «биринчи қалдирғоч» ибораси ниманингдир энг даставвал бошланишига нисбатан берилади. Менимча, вилоятимиз прокуратура ходимлари ичда биринчи бўлиб шеърлар тўплами чоп этган ходим бу Довуд ака Маъдиев бўлса керак. У кишининг издошлари ҳали сафларимиздан қўлаб чиқса, ажаб эмас.

Узроқ суҳбатларда Довуд ака бир сўзини тез-тез такрорлайди. «Қуруқ қоғиждан иборат сўзлар бу шеър эмас, аввало шеърда оҳанг бўлиши керак».

Шоир зоти борки, муҳаббат мавзусини четлаб ўта олмайди. Аммо, уни ҳар қим ҳар хил қўйлайди. Довуд ака юртимиз санамларига ба-

ғишлаб шундай дейди:

Олиб қочар чиқса қора қош,
Не қўлайки тўйгулар асов.
Сизга яхши, ақл тўла бош,
Сизга яхши юрагингиз тош.
Ёки

...Мажнун ўлдим, мана боғланг,
Сочи бор, занжир нечун?
Орамизда учрайдиган нопок
ҳуқуқшуносларга муносабатини қуй-
идагича ифодалайди.

Қонун унинг учун мисоли хамир,
Хоҳласа нон ёпар, хоҳласа патира.
Айхазар, ақлимга сиздиролмасан,
Нон қонса бўлса, қандай ҳам татир.
Мустақилликка атаб эса китоб-
да алоҳида боб ажратилган ва унда
эзгу ниятлар қуйланади.

Тириқди-я қадим халқим гурури,
Туташмоқда тўқсон икки томири.
Навба тортиб яна Амир Темури,
Яна энди туролурму Туроним?
Бутун ҳаёт мураккабликлари ва
зиддиятлари акс этган мана бу мис-
раларга эътибор беринг.

Не айб менда, эл сендан
ҳазар қилса, суймаса,
Қулганингдан қувониб,
қулганингда қуймаса.
Гуёҳ уммас саҳронга
жала ёмиғар қуймаса,
Қўллар бўлурми сенга
мен бўлмасам дунёда.

Агар китобдаги чиройли қўри-
нишлару кечинмаларга, таъриф-

ташбеҳларга тўхталсак, тақризимиз анча чўзилиб кетади. Қолаверса, қанақадек бирон байт шеъри матбуот юзини кўрмаган оддий бир ўқувчига қатралаарида улкан қалб мавж урган шоирнинг шеъриятига баҳо бериш осон иш эмас. Шундай бўлса-да, баҳоли қудрат ўз мурожа-
залиримни билдиришга жазм қил-
дим.

Назаримда, айрим шеърларда жўн фикр, юзаки таърифлар бор-
дек. Айниқса, бу учликларда учрай-
ди. Жумладан:

Шеърни тинмай ёзди
шоир ш орасида,
Қайси муҳимлигини
билмайди ўзи ҳам,
Дунё маъноси бисёр шоир
ишорасида.

Ёки,
Шўх қизни куй қилиб йиқитар,
Кўринмасдан ҳужум қилар ва
Оғидан қилиб йиқитар.
Шунингдек, айрим учликларни
бирдан тушуниш, ҳазм қилиш қий-
инрок.

Салар жар, деб, ҳай, мен эркин,
Не қадр бу, не неъматдир,
Ўзи билмас, бу не эркин.

Албатта, улар шоир ижодини
белгиламайди. Қолаверса, китобга
баҳо бериш адабиётшуносларнинг
вазифаси. Бизнинг мақсадимиз:
фақат ҳамкасбимиз — вилоят про-
курорининг қатта ёрдамчиси Довуд
Маъдиевнинг ютугини эътироф
этиш, бефарқ эмаслигини бил-
дириш ҳолос. Бизнинг бу фикрлар-
га шоир қуйидаги тўртлик билан
жавоб бераётгандек.

Шеърят тўзган сайҳондир,
Тутдим чарс тулпорни минали.
Қонимда шахсувор ниҳондир,
Айтман сўзимни мен ҳали...

Ҳа, Довуд аканинг ҳали айтар
сўзлари олдинда. Шоир ўз муҳли-
сларига ўзи яратган назм гулшани-
даги анвойи гуллардан ҳали кўп
тортиқ қилади. «Қатрадаги қалб»
эса дебоҳа ҳолос.

С.КАТТАБОЕВ,
Қарши туман прокуратураси
терговчиси, адлия қатта
маслаҳатчиси

ДОНОЛАР
ДЕМИШКИ...

Табиатда битта мукамал
мўъжиза бор, у — Аёлдир!

Ҳаётнинг ибтидоси ҳам аёл
билан, интиҳоси ҳам. Сен аёл учун
ўзингдан кечсанг-да, аёл сен учун
ўзидан кечолмайди. У фарзандлари
учун ўзидан, лозим бўлса, сандан
ҳам кечиши мумкин.

Адолат — заифага иззатдан
бошланади. Токи кўзи нам, боши
ҳам бирон заифа бор экан, адолат
ҳақидаги сўзларимиз ҳам ҳавойи
бўлиб қолаверади.

Эркак учун севишли эмас,
севишли азоб, аёл учун севиш
эмас, севишли азоб.

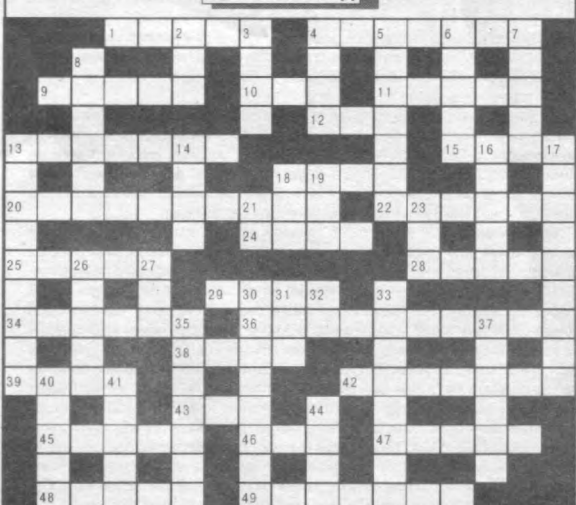
«Асал» деб «заҳар» топиш
эркак қисмати, «асал»дан эркак
безмасин деб, «заҳар» бўлиш аёл
ҳикмати.

Аёл ўзини малика билиб,
қанчалик кўз-кўз қилмасин, ўзи
туққан фарзанднинг чўриси
эканини аёл унутмайди.

Ҳатто рад қилиб бўлмас
далилар билан айбини исботла-
санг ҳам, аёл ўз беғуноҳлигини
исботлаш учун далил топа олади.

«Фалсафа ёхуд фикрлаш
лаззати» китобидан

● КРОССВОРД

БҲЙИГА: 2. Азиз неъмат. 3. Япония пул бирлиги. 4. Ерқазар майда жонивор. 5. Адабиётшунослик оқимларидан бири. 6. «Сариқ девни миниб»даги Хошимжоннинг дўсти. 7. Жаҳоҳарлаш Неру «дилбар шаҳ» дея таърифлаган Темурий шохлардан бири. 8. Республикамаздаги етакчи уйли алоқа компанияси. 13. Фойда олишни қўлаб товак-
качилик билан иш юритувчи шахс. 14. Балиқ тури. 16. «Жаннат меваси» дея таърифлан-
ган мева. 17. Милитик тури. 19. Қурыон сураларининг алоҳида қисмлари. 21. Самолёт тур-
и. 23. Отинг форсча номи. 26. Аёллар кийими. 27. Бу сўзнинг ўрнига кўп ҳолларда
«қамина» сўзи қўлланилади. 30. Дунёдаги энг катта дарё. 31. Музика йўналиши. 32.
Самолёт тури. 33. Катта байрам. 35. Гомер дostonларидан бири. 37. ... тўлиб ёпилди нон.
40. Пасткаш, ёвуз киши. 41. Уйли болалар исми. 44. Эркин, мустақил.

ЭНИГА: 1. Манкурт, қул. 4. Навоий вилоятидаги қадимий шаҳар. 9. Ошхона анюми.
10. «Янги» маъносини берувчи грекча сўз. 11. 12 Мучалдан бири. 12. Бева. 13. Ҳарбий
соҳада ёки уйинда қўлланадиган усул. 15. XII асрда Салжукийлар пойтахти бўлган шаҳар.
18. Ўзбек фильмида суръатга олинган фильм. 20. «Халқ ҳокимияти». 22. Денгиз тубидан
олиннадиган бевак маҳсулот. 24. Етук ҳунар соҳибларига нисбатан қўлланиладиган сўз.
25. Дунёдаги етакчи динлардан бири. 28. «Гапирмоқ» маъносини берувчи французча сўз.
29. Жар, катта чуқурлик. 34. Қўлгина чет давлатларда пул тикиб уйналадиган махсус
жойлар. 36. Фақат маълум бир халқ ёки миллат учун хос бўлган урф-одат ва аъёналар
мажмуаси. 38. Пальто ва костюмлар тикишда ишлатиладиган материал. 39. Европадаги
танилиш футбол клуби. 42. Касб тури. 45. Узум тури, қўзлар исми. 46. Ишва. 47.
Инсоннинг вафоти олдиндан айтиладиган сўнги сўзи. 48. Билангон, кексаларга хос
хусусиятлари бўлган кишиларга нисбатан қинос тарзда айтиладиган сўз. 49. «Суюнчи»
фильмидаги Анжиратнинг «Профессор» набираси.

Тузувчи: Ф. МАМАШАРИПОВ

Моҳият

Кулар юзли,

ширин сўзли

бўлиш

бир эҳсондир.

● ХОДИСА

Британия полицияси учта
ўспиринни қамокқа олди.
Бу ёшлар қаттиқ маст
ҳолатида ҳайвонот боғи-
даги шерларни ўзлари
ўғирлаб келган музқаймоқ
билан сийламоқчи бўлган-
дилар.

Анопова агентлигининг хабар
беришича, ўспиринлардан бири
кечаси ҳайвонот боғи яқинида-
ги музқаймоқ дўконининг эши-
гини бузиб кириб, бир галтак
арава музқаймоқ ўмарган ва ик-
кита дўсти билан уни ҳайвонот
боғига келтириб, шерларни меҳ-
мон қилмоқчи бўлган. Қафас-
даги 15 ёшли Ронни лақабли
шер ва унинг олти ёшли «рафи-
қаси» Конни ўша кечаси жуда
яхши кайфиятда бўлганликлари
сабабли болаларнинг ўзига ҳам,
улар таклиф этган музқаймоққа
ҳам эътибор беришмаган. Шер-

● БИР ЧИМДИМ КУЛГУ

Икки дугона суҳбатидан:
— Биласанми, киши таътилда Бага-
ма оролларида дам олаётганимда бир
йиғит тун бўйи мен ётган хонанинг эши-
гини тақиллаб чиқди.
— Ҳўш кейин-чи, кейин нима бўлди?
— сўради дугонаси.
— Нима бўларди, мен уни барибир
ташқарига чиқариб юбормадим.

Кўз доктори беморнинг кўзларини
текшириб чиққач сўради:
— Жаноб, сиз касалхонамизни қан-
дай топиб келдингиз?

— Жонгинам, сен худди ойга ўхшай-
сан.
— Вой бу, нега энди ойга ўхшатақол-
динг?
— Нега деганда кундан-кунга катта-
лашиб бораётсан-да.

— Ҳўш, ширқадаги томошалар қизик
бўлдимми? — сўради она ўғлидан.
— Жуда қизик бўлди, ойижон, фақат
пичоқ отувчининг омади келмади. У
бирон марта ҳам нишон қилиб қўйилган
аёлга теккизолмади.

ШЕРЛАР МУЗҚАЙМОҚ
ЕМАЙДИ

лар қафасида гандирақлаб юр-
ган болаларни кўриб қолган бир
йўловчи полицияга хабар бер-
гач, полициячилар келиб, бола-
ларни қафасдан чиқариб,
қамокқа олган. Ўтказилган экс-
пертиза натижаларига қараган-
да, шерлар қафасига киришдан
олдин болаларнинг ҳар бири
икки литрдан ўткир спиртли
ичимлик истеъмол қилишган
экан.

Шерлар музқаймоқни хуш
кўрмайдиларми ёки болалар-
дан анжиб турган спирт ҳиди-
дан жижжикланишми, қафас
четига тикилиб олишган. Болалар

э с а
ўғир-
ланган
музқ-
аймоқ
лар-
ни н
пулини
тўлаш-
га ва
бунинг
устига
3 5 0
фунт стерлинг жарима тўлашга
ҳукм қилиндилар.

Й. ПАРДА тайёрлади

ЎТГАНЛАРИНИНГ ОХИРАТИ ОВОД БЎЛСИН!

«Қонун ҳимоясида» бирлашган таҳририяти жамоаси бош муҳаррир
ўринбосари Бахтиёр Назаровга ладари бузқувчиси
Маматқул отанинг
вафот этганлиги муносабати билан таъзия изҳор этади.